

Vedlegg

UDIs forslag til endringer i utkast til femte og sjette rapport til FNs barnekomité

DEL 1:

Kapittel 3 Generelle prinsipper

Når det gjelder avsnittet under punkt om *Ny utlendingslov* på side 15 mener UDI at Justisdepartementet bør oppdatere dette punktet i tråd med de innstramningene som ble vedtatt i Stortinget våren 2016.

Kapittel 6: Familie og alternativ omsorg

På side 29 under *Foreldrestøttende tiltak* foreslår UDI å tilføye informasjon om foreldreveiledningsprogrammet ICDP i mottak:

«Foreldrestøttende tiltak

Program for foreldreveiledning (ICDP) er implementert i mer enn en tredel norske kommuner. Foreldreveiledningsprogrammer kan bidra til å gi foreldre trygghet i rollen som oppdragere, noe som kan fremme barnets utvikling og muligheter senere i livet. [Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har gjennom handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2014-2017 fått i oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet å tilpasse og prøve ut ICDP for foreldre i asylmottak. Dette arbeidet er gjort i tett samarbeid med UDI, både gjennom rekruttering og opplæring av veiledere. Det er gjennomført foreldreveiledningsgrupper i 11 asylmottak. Målsettingen med prosjektet er å arbeide for et godt og kvalitetssikret veiledningstilbud, og gjennom erfaringene bidra til videreutvikling av arbeidet med foreldreveiledning i mottakene.»](#)

På side 32 under *Utvisningssaker* har UDI følgende forslag til justeringer i teksten:

«Jf. fjerde rapport punkt 202-204. Regelverket for utvisningssaker som [berører angår](#) barn er vesentlig utviklet og styrket de senere årene. I utlendingsloven er det uttrykkelig sagt at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i slike saker.

En utlending som har ~~barn~~ i [Norge- som han har samvær med, riket skalkan som hovedregel](#) ikke utvises på grunnlag av ulovlig opphold eller arbeid av mindre varighet enn to år. Denne gruppen skal heller ikke gis et varig innreiseforbud med mindre det gjelder særlig alvorlige forbrytelser, som for eksempel vold mot nære familiemedlemmer, eller at vedkommende er dømt gjentatte ganger. [Etter en helhetsvurdering der hensynet til barnet vektlegges, Hvis utvisning blir besluttet, etter at det er foretatt en helhetsvurdering av saken, herunder en vurdering av barnets beste,](#) settes innreiseforbud i stedet til ~~to,~~ [eller fem- eller ti](#) år [dersom utvisning anses forholdsmessig.->](#)

Under *Familiegjenforening* på side 32 punkt d) foreslår UDI følgende endring av teksten gjengitt nedenfor:

«d) Familiegjenforening (art. 10)

Fra 2010 er retten til familiegjenforening for samværsforeldre styrket. Det er nå mulig, på visse vilkår, å få førstegangs oppholdstillatelse i Norge på grunnlag av samværsordning med forelder til et norsk barn. Det er også lovfestet en rett til fortsatt oppholdstillatelse på visse vilkår for utenlandsk forelder som barnet bor fast sammen med, dersom den andre forelder har fast-samværsrett av et visst omfang med barnet i Norge og benytter denne retten. Det er også innført en lovfestet rett til familiegjenforening for samboere som har barn sammen.

Det er gitt flerete instruksjoner om unntak fra underholdskravet i familieinnvandringsaker ved "særlig sterke menneskelige hensyn". En av instruksene innebærer blant annet at det på nærmere vilkår kan gjøres unntak hvor søkeren og referansepersonen herboende har barn som er norsk eller nordisk borger.»

Endringen av underholdskravet som ble innført med virkning av 9. mai 2016 bør også beskrives (G-05/2016 Ikrafttredelse av utlendingsforskriften – heving av underholdskravet og endret unntaksbestemmelse).

Det tredje avsnittet under punkt d) Familiegjenforening omhandler de foreslåtte innstramningene i regelverket for familieinnvandring. Dette avsnittet bør redigeres og oppdateres slik at det kun er endringene som er vedtatt som blir beskrevet. De nye forslagene som er kommet i Stortingsbehandlingen av innstramningsforslagene bør presenteres dersom disse forslagene ikke er ferdig behandlet når rapporten publiseres. Dette gjelder forslag om reverseringen av endringen i underholdskravet innført 9. mai 2016 og forslag om seks års krav til arbeid og utdanning for familieetablering.

Kapittel 8: Utdanning, fritid og kulturell aktiviteter

På side 46 under *Barn som søker asyl*, innledes avsnittet med å referere til merknad 52.i. Denne merknaden lyder som følger: «unngå å sende barn tilbake til utrygge steder som de har flyktet fra, og benytte deres opphold i Norge til å utstyre dem med kompetanse og ferdigheter som de vil få behov for når de vender tilbake under mer fredelige forhold». UDI foreslår å flytte den aktuelle setningen, da spørsmål om retur i ikke er relevant for informasjonen som følger om barnas rett til skolegang. Vi foreslår å legge til et avsnitt hvor opplæring etter vedtak om avslag på søknad er tema. Vi foreslår:

«Barn som søker ~~asyl~~ beskyttelse

~~Jf. merknad 52.i om å benytte asylbarnas opphold i Norge til å utstyre dem med kompetanse og ferdigheter de vil få behov for når de vender tilbake til hjemland~~ Alle barn i grunnskolealder (6-16 år) har rett og plikt til opplæring. Retten gjelder fra det tidspunkt det er sannsynlig at barnet skal oppholde seg i Norge i tre måneder. I praksis

innebærer det at barn som søker [beskyttelse](#) ~~asyl~~, skal tilbys opplæring med en gang de kommer til Norge. Det har ingen betydning for retten til grunnskoleopplæring om oppholdet i landet er ulovlig. Plikten for barnet til å delta i opplæringen inntreer når oppholdet har vart i tre måneder. Fra 2014 fikk også ungdom mellom 16-18 år som søker oppholdstillatelse i Norge, rett til videregående opplæring [så fremt aktuelle vilkår er oppfylt](#). Dersom de ikke oppfyller vilkårene for videregående opplæring, har de rett på grunnskoleopplæring for voksne dersom det er sannsynlig at de skal være i landet i mer enn tre måneder. ~~Retten til opplæring for ungdom 16-18 år faller bort ved endelig vedtak om avslag på søknaden om oppholdstillatelse.~~

Jf. merknad 52 om å benytte asylbarnas opphold i Norge til å utstyre dem med kompetanse og ferdigheter de vil få behov for når de vender tilbake til hjemlandet. Retten til opplæring for ungdom 16-18 år faller bort ved et eventuelt endelig vedtak om avslag på søknaden om beskyttelse. Enslige mindreårige med tidsbegrenset oppholdstillatelse eller avslag har rett til å søke om individuelle midler til kompetanseheving (kurs/opplæring) i samråd med returrådgiver ved mottaket. Hensikten er at de skal tilegne seg ferdigheter som vil gjøre dem bedre rustet til sysselsetting i hjemlandet.»

Kapittel 9 Spesielle beskyttelsesmekanismer

På side 51 under *Levekårsundersøkelse for asylsøkerbarn*:

«Levekårsundersøkelse for [asylsøker](#) barn i [asylsøkerfasen](#)

Levekårsundersøkelsen *Levekår for barn i asylsøkerfasen* (publisert i 2015) har sin bakgrunn i Stortingsmeldingen «Barn på flukt» (Meld. St. 27 2011-2012). Et viktig formål med levekårsundersøkelsen har vært å kartlegge og identifisere omfanget og kvaliteten av tjenester og tiltak til barn i asylsøkerfasen, herunder både lovpålagte og andre offentlige tjenester fra sektormyndigheter, og tilbud som gis fra utlendingsmyndighetene eller barnevern som en del av botilbudet. Barns egne opplevelser av mottakstilværelsen har vært et hovedfokus for undersøkelsen. Undersøkelsen viser blant annet at barn i asylsøkerfasen har høyere andel med sosiale og psykiske problemer enn det som er kartlagt blant andre barn og unge i Norge. [Den viser også at en mest mulig normalisert hverdag er viktig for å motvirke disse problemene.](#) Barnehage, skole og fritidsaktiviteter løftes fram som det mest sentrale.»

På side 52 om *Aldersundersøkelser*:

«Jf. merknad 52.d om prosedyrer for aldersundersøkelser.

De fleste enslige, mindreårige asylsøkere mangler dokumentasjon som bekrefter identitet og alder. Ved behandling av søknader om beskyttelse fra enslige mindreårige er det viktig å få avklart om oppgitt alder er riktig. Det finnes ingen metode for aldersfastsetting som gir helt sikre svar, men medisinske aldersundersøkelser er et viktig verktøy for utlendingsforvaltningen der det er tvil om alder. Aldersundersøkelsene består i dag av tannrøntgenundersøkelse, røntgenundersøkelse av håndledd og en sammenfatting av resultatene fra disse undersøkelsene fra en barnelege. Undersøkelsene anses ikke å krenke barns integritet. Resultatet av de medisinske undersøkelsene er ett av flere momenter i en helhetsvurdering. Andre momenter kan være opplysninger fra søker, søkers troverdighet, eventuelle identitetsdokumenter og intervjuers, mottaksansattes og verges inntrykk av alder. NOAS og Redd Barna har hevdet at Utlendingsdirektoratets (UDI) anvender medisinske aldersundersøkelser i for stor utstrekning. [Dette fremkommer blant annet i rapporten fra NOAS og Redd Barna](#)

(mars 2016): «Over eller under 18 år? Aldersvurderinger av enslige mindreårige asylsøkere». Justis- og beredskapsdepartementet har i utgangspunktet ikke grunn til å tro at UDI praktiserer bruken av aldersundersøkelser i større grad enn det er adgang til etter utlendingsloven, men vil ha en dialog med UDI om temaet.

For å styrke arbeidet med aldersvurderinger er Folkehelseinstituttet gitt et overordnet, faglig ansvar for medisinske aldersundersøkelser som blant annet innebærer utviklings- og forskningsarbeid. De skal også gi aldersestimat i konkrete saker til bruk i UDIs saksbehandling.»

UDI bemerker at det i april 2016 ble lansert en ny [FOU rapport](#) om medisinske aldersundersøkelser: «[Development of improved methods or basis for medical age assessment of minors and young adults](#)», fra Norsk Regnesentral. Rapporten tar sikte på å finne sikrere metoder for å undersøke alder medisinsk.

På side 52 under *Vurdering av asylsøknader fra barn, herunder om betydningen av barns tilknytning til Norge* foreslår UDI å vise til utlendingslovens § 28 tredje ledd og å vise til aktuelt praksisnotat PN 2012-011 *Behandling av asylsaker fra enslige mindreårige søkere - særlig om aldersvurdering*.

«Jf. merknad 52.j om hensynet til barnets beste og barnets tilknytning til Norge. I [utlendingsloven § 28 tredje ledd fremgår det har en egen bestemmelse om at det skal legges vekt på at søkeren er et barn når behovet for beskyttelse vurderes](#), for å sikre en mer barnesensitiv anvendelse av bestemmelsene om beskyttelse, jf. BK artikkel 37 (a). UDI har også et eget praksisnotat (PN 2012-011 *Behandling av asylsaker fra enslige mindreårige søkere - særlig om aldersvurdering*) som gir retningslinjer for behandlingen av søknader om beskyttelse fra enslige mindreårige asylsøkere. Behovet for et barneperspektiv i flyktningretten er særlig viktig ved bevisvurderingen og ved vurderingen av hvilke faresituasjoner som kan gi grunnlag for beskyttelse. I bevisvurderingen må utlendingsmyndighetene ta hensyn til at både barnets alder, modenhet og psykiske helse kan ha innvirkning på evnen til å underbygge forklaringer og anførsler. Hva som anses som forfølgelse eller umenneskelig eller nedverdiggende behandling mv. kan også være annerledes når vurderingen gjelder et barn enn når den gjelder en voksen. [Norske myndigheter må vurdere hvordan barnets rettigheter blir berørt. Overgrep kan ramme et barn særlig hardt.](#)»

På side 53 om *Enslig mindreårige asylsøkere* mener UDI at informasjonen om enslige mindreårige i asylmottak bør være mer utfyllende.

«Enslige mindreårige asylsøkere

Jf. merknader 52.e og f om enslige mindreårige asylsøkere. Det er store variasjoner i antall enslige mindreårige som ankommer Norge i ulike perioder og fra år til år. I 2015 ankom det langt flere enslige mindreårige asylsøkere enn det gjorde i årene før. Dette var utfordrende for alle deler av systemet som skal ivareta denne gruppen. Så langt i 2016 har det ankommet færre enslige mindreårige asylsøkere, og det jobbes for å sikre forsvarlige systemer både for de som er her og de som ankommer i tiden fremover.

[Utlendingsdirektoratet \(UDI\) har omsorgsansvaret for enslige, mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år som bor i asylmottak, og skal sikre at disse får nødvendig omsorg](#)

~~og trygghet så lenge de bor på mottaket. Det daglige omsorgsansvaret delegeres til mottaket barnet bor på. Enslige mindreårige tilbys plass i egne mottak eller avdelinger tilpasset denne gruppen.~~

Enslige mindreårige asylsøkere som oppgir å være under 15 år når de søker asyl, får tilbud om opphold i et omsorgssenter. Tilbudet er regulert i barnevernloven kapittel 5A. Statlig barnevern (Bufetat) har ansvaret for tilbudet. Bufetat har også ansvaret for omsorgen til barnet, men omsorgssenteret er ansvarlig for å utøve omsorgen på Bufetats vegne. Bufetats ansvar gjelder fra barnet blir overført fra utlendingsmyndighetene, frem til barnet blir bosatt i en kommune eller forlater riket. Ved omsorgssentrene skal barna gis omsorg og trygghet. Sentrene skal drives på en forsvarlig måte, og barna som bor der har rett til medvirkning. Fylkesmannsembetene fører tilsyn med sentrene.

Det har vært en økning i antall omsorgssentre, fra 7 ved inngangen til 2015 til 83 ved inngangen til 2016.

Høsten 2015 var det krevende å etablere nok plasser i omsorgssentrene for å møte høye ankomsttall av enslige mindreårige asylsøkere. Omsorgssentrene kan være statlige, kommunale eller private. Regler for godkjenning, kvalitet, rettigheter for beboere og tilsyn som gjelder for barnevernsinstitusjoner, skal gjelde tilsvarende for omsorgssentrene.

Forskrift om krav til kvalitet og internkontroll i barnevernsinstitusjoner stiller visse krav til kvalitet, som kan være utfordrende å etterleve i en ekstraordinær situasjon. Barne- og likestillingsdepartementet så det derfor nødvendig å innføre en ny bestemmelse om at det kan gjøres unntak fra kvalitetskravene i ekstraordinære situasjoner. Bestemmelsen trådte i kraft 7.12.2015. Hva som utgjør en ekstraordinær situasjon må vurderes konkret. Tilbudet til barna skal til enhver tid fortsatt være forsvarlig sett hen til situasjonen. Bestemmelsen gjelder både for barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre.

Utlendingsdirektoratet (UDI) har omsorgsansvaret for enslige, mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år som bor i asylmottak. Den daglige omsorgen delegeres til mottaket hvor barnet bor. Enslige mindreårige tilbys plass i egne mottak eller avdelinger tilpasset denne gruppen. Dette tilbudet er per i dag ikke lovregulert, men reguleres av en rekke instruksjer fra UDI til mottakene. Instruksene pålegger mottakene å sikre at de mindreårige får nødvendig oppfølging og at det gis et godt omsorgstilbud og oppvekstmiljø.

Kongen i statsråd kan bestemme at barnevernloven kapittel 5A utvides til også å gjelde barn over 15 år. Denne muligheten har så langt ikke vært benyttet.

Lov om barneverntjenester gjelder imidlertid for alle barn som oppholder seg i Norge, også asylsøkere. Dersom det er grunn til bekymring for en mindreårig asylsøker, enten barnet bor i omsorgssenter eller mottak, skal kommunal barneverntjeneste varsles.

Barneverntjenesten skal på vanlig måte undersøke saken og igangsette nødvendige tiltak. Dette ansvaret er presisert i et rundskriv til landets kommuner, mottak og omsorgssentre i 2010.

I 2016 gjennomførte UDI og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) 18 arbeidsseminarer for ansatte i asylmottak og barneverntjenesten i alle landets fylker. Hensikten har vært å oppnå felles kompetansebygging gjennom å øke samarbeidet,

øke den barnefaglige kompetansen ved mottakene og øke barneverntjenestens kunnskap om utlendingsfeltet. Tiltakets ønskede effekt har vært å bidra til at sårbare barn og unge i mottak sikres riktig og god oppfølging til rett tid.»